ARCHIATRO SUMMO FAVENTE!

# DISSERTATIO MEDICA INAUGURALIS
DE

# M O L A,

*Quam*

Juſſu atque autoritate Gratioſiſſimæ Facultatis Medicæ in inclutâ propter Salam Academia,

P R Æ S I D E

AUGUSTINO HENRICO FASCHIO,

Med. Doct. Anatom. Chirurg. & Botan. Prof. Publ. Archiatro Ducali Saxon. & Facultatis Medicæ h. t. Decano ſpectatiſſimo,

*Dn. Patrono, Præceptore ac Promotore ætatem venerando,*

PRO LICENTIA,

SUMMOS IN ARTE MEDICA HONORES ET PRIVILEGIA DOCTORALIA LEGITIME CAPESSENDI,

*PUBLICÆ SYMMYSTARUM DISQVISITIONI SUBJICIT*

NICOLAUS LAURENTIUS MAASIUS,

Wilſtriâ Holſatus.

IN AUDITORIO MAJORI,

*horis ante & poſt meridiem conſvetis, ad diem Januar. 28. Anno MDC LXXXIV.*

*J E N Æ,*

LITERIS KREBSIANIS.

# PROOEMIUM.

MUlta in natura dantur arcana, multa monſtroſa, quæ neminem latere poſſunt, qui vel primis ſaltim, quod ajunt, labris medicinam deguſtare cœpit. Illa æquè atque hæc merentur admirationem, & penitiorem ſui indagationem expoſcunt à Medico, miniſtro naturæ, qui hujus arcanorum promus condus ſimul audit. Quo munere ritè ut fungatur, ultra vulgus ſapiat neceſſe eſt, ne in phænomenis, vel ſecundum vel præter naturam rite explicandis ſibi ſolùm, ſed aliis potiùs ſapere videatur. Non enim ſponte, non ſine cauſis, vel manifeſtâ facie, vel altiori ſcrutinio eruendis, fiunt, quæ fiunt in natura, tanquam ferias ageret ſuis ſibi relicta terminis, omnia dirigit ad perfectionem conſequendam. Imò ne otioſa eſſe videatur unquam, impedita, neſcio quâ cauſâ, in ſuô opere ordinariô, monſtra potius prodeunt, quàm planè nihil. Patet id præcipuè in opere naturæ omnium quaſi primariô & naturaliſſimo, *generatione*, ubi totô die tam fœtus perfectos, quàm imperfectos, tam monſtroſos, quàm fœtus nomine nonnunquàm planè indignas res naſci, ocularis demonſtrat experientia. Parturiunt interdum montes, naſcitur autem ridiculus mus, ut verba hæc mea faciam; quæ molæ ejusdemque generationi atque productioni applicare, congruè ſatis hâc vice licebit; ubi juſſu &

conſenſu gratioſiſſimæ Facultatis medicæ loco ſpeciminis inauguralis illius naturam, quantum quidem ob ſummam temporis anguſtiam licebit, inpræſentiarum tractare publicoque eruditorum examini ſubjicere animus eſt. Summum Numen devotis ſollicitamus precibus, ut labores hoſce ſuæ ipſius gloriæ & proximi ſaluti deditos ratosque eſſe jubeat.

§. 1.

CUm ſecundum *Platonem in Timæo*, in omni tractatu fieri debeat, ut inter initia conſideretur, quid ſit, de quô agatur; hinc & *nos* molæ naturam indagaturi, nominis originem & explicationem fundamenti loco meritò præmittendam eſſe ducimus, antequam ipſius rei definitionem proponamus, ut nodis tricisq́ ambiguitatis ſolutis nudam magis rei veritatem exequi queamus.

§. 2.

*Etymologiam* itaque quod concernit, affectus hic, de quô acturi ſumus, Græcis μύλη, Latinis *mola* à motus gravitate & difficultate τῆς μύλης ita dicitur, eò quod lapidis molaris ad inſtar in utero mulierum reſideat eumque moleſtet; quô de videantur autores varii. Nonnulli etiam molam ob *figuræ ſimilitudinem* ita dictam eſſe putant, quam cum lapide molari communem obtinet, & iis placet deductio à Gr. μύλον, quod *rotundum* denotat.

§. 3.

C'rc*a homonymiam* variæ quidem vocabuli hujus acceptiones occurrunt; quæ tamen à benevolo lectore facilè diſcerni poterunt. Sumitur enim (1.) in *propriâ* ſignificatione pro *lapide durô piſtrinariô*, quô ſemina cerealia in piſtrino conteruntur; (2.) *impropriè* ob figuræ ſimilitudinem *patella* ſeu *rotula* genu ſuperimpoſita μύλη vocatur à *Gal. lib. de oſſ. cap. 23.* Hinc etiam dentes μύλαι audiunt, quod uſu ſuô molas referant, nam molarum inſtar cibum præciſum conterunt, *lib. cit.& lib. 9. de uſu part.* quod vocabulum tamen â *Suidâ* generaliter pro quibusvis

busvis dentibus & ab *Heſychio* pro maxillâ totâ ſumitur. *Alii* per molam inflammationem & ſcirrhum uteri induratum intelligunt, de quo vid. *Ægineta lib. 5. cap. 69.* Ab *Avicenna*, modò pro carne quadam in utero excreſcente habetur, modò ab aquis & flatibus dependere molam ſcribitur *lib.3 fen 21.tr.2.cap 18.* Sed *nos* per vocabulum molæ ſpeciali ſignificatione hoc locô nihil aliud indigitamus, quàm *carnem informem* ac *inutilem* in utero muliebri conceptam, Germanis ein Mondkind / oder Mutter-kalb / ein Mutter-Gewächs.

§. 4.

Ratione *Synonymiæ* mola multas ubique ſortitur appellationes. Vocatur enim imprægnatio fatua à *Franc.Joële tom.5.l.8.p.279.* conceptus vitioſus à *Laur. in anatom. p.312.* pondus uteri iners; de quo legi meretur *Roder. à Caſtro de morbis mulierum lib.3. cap.7.*

§. 5.

*Definitur* mola, quod ſit caro ſeu maſſa carnea conglobata, otioſa, informis ac inutilis in utero muliebri ex imperfectâ conceptione à facultatis formatricis errore fœtus locô genita.

§. 6.

*Generis* vices tenet caro ſeu maſſa carnea, ἡ δὲ ἀργὴ, *otioſa*, conglobata, ἀδιάπλαςος, *informis* ac inutilis; juxta *Galen. lib. 14.de uſu part. c.7.* *Carneam* æmulari ſubſtantiam hujus molæ conglobatam maſſam, præter Autorum teſtimonia ocularis probat inſpectio; non obſtantibus illis molis, quæ ad modum ſanguinis concreti membranaceô integumentô obvolutæ, compluribus ſanguifluorum ramificationibus pro alimento inſtructæ obſervatæ ſunt, ſine oſſibus tamen, viſceribus atq; nervis. Undè etiam *otioſa* dicitur, quòd perfectô & voluntariô, qualem habet fœtus perfectus, motu non gaudeat; ſi quem vero habeat, analogus eſt, non ex ſe, ſed potiùs ab utero illum ſentit. Porrò *informem* vocavimus molam, non abſolutè, ac ſi planè eſſet ἄμορφος, ſiquidem illa variis ſæpè figuris in conſpectum prodit, ſed reſpectivè, quòd ad nullam ſpeciem viventium, nedum humanam, referri poſſit.

§. 7.

Cum verò mola citra omnem controverſiam res quædam præternaturalis ſit, hoc loco meritò diſquirimus, cui rerum claſſi adſcribenda ſit, an morbi vel cauſæ morbificæ, vel ſymptomatis titulo veniat? Nonnulli illam tumoris intuitu ad morbos magnitudinis auctæ referunt; alii verò ab his divortium facientes, morbis in numero aucto adnumerant, quòd novum quendam numerum conſtituat, quos inter *Rodericus à Caſtro* eſt, qui certis verbis illud aſſerit; *lib. de morb. mulier. part. 1. l. 3. cap. 7.* *Verùm* nobis minùs arridet hæc ſententia, cùm effatô *Excell. Dn. D. Wedelii, theor. p. 2. ſect. 1. theor. 36.* nihil excedit vel deficit in numero, niſi quod naturaliter ut pars integrans adeſt vel adeſſe debet. Undè noſtram declarantes mentem, molam ad morborum cauſas referendam eſſe ſtatuimus. Non enim eſt διάθεσις παρὰ φύσιν, ſed eandem tanquam cauſa antecedit, & in utero non aliter atque calculus in veſicâ vel renibus, aut vermes in inteſtinis, hæret.

§. 8.

*Subjectum* ſeu pars affecta eſt *uterus*, qui uti in ſtatu naturali ſuâ nativâ diſpoſitione ad fœtum concipiendum aptûs natus eſt; ita in ſtatu præternaturali molæ quoque fit commodiſſimum hoſpitium; ſiquidem ea citra uterum conſiderari nequit.

§. 9.

Cauſa *immediata* eſt ἀποτυχία, error ſeu fruſtratio facultatis formatricis, ex ſeminis utriusque ſexûs morboſô & ſanguine menſtruô vitiatô dependens.

§. 10.

Cauſam *mediatam proximiorem* conſtituunt *ſemen virile*, & *ovula muliebria*, (duo ad conceptionem naturalem principia hypoſtatica,) cum *ſanguine menſtruô.* Hæc enim quamdiù benè ſeſe habent, neque vitium aliquod in quantitate, neque in qualitate adeſt, organis inſimul aliisque requiſitis benè conſtitutis, ſobolis conceptio & formatio optimè ſuccedit. Simulac verò à ſtatu naturali abeunt, & vel quantitate, vel qualitate peccant, facilè conceptio læditur, & in formatione error committitur, ut *vel* nulli, *vel*

li, *vel* pauci, *vel* deformes, *monſtrorum* nomine venientes, generentur liberi; *Vel* natura planè exorbitans maſſam inutilem ac deformem, fœtûs locô, molam ſcilicet, fabricet. Et quidem ſemen virile facultati formatrici ad errorem hunc anſam præbet, quando deficit (1.) *quantitate* juxta Hippocratem *lib. d. morb. mulier.* qui eand. ſententiam repetit iisdem ferè verbis *lib. d. ſterilib.* & hujus ſectatores *Vidum Vidium tom. 5. oper. pract. lib. 11. cap. 19. p. m. 608. Ludovic. Mercat. de morb. mulier. lib. 3. cap. 8.* aliosque. Sæpiùs tamen hoc præſtat, (2.) *qualitate* quando ſimul peccat, e. g. ſi fuerit nimis tenue aut aquoſum, aut nimis craſſum & ſpiſſum, quod *Hipp. loc. cit.* accuſat, cui pauci inſunt ſpiritus, ad verè imprægnandum ovulum inſufficientes. Et licet tale in amplexu maris & fœminæ ſemen utero injectum rore ſuô ovarium vellicet, deſcenſumque ovuli ad uteri capacitatem ſolicitet impetretq;, attamen propter ſpiritum plaſticum infirmum, idæis peregrinis ac morboſis infectum, à ſcopô aberrare & ſolummodò carneam indigeſtamque molem, viſu abominabilem, cui lumen oſſaque ademta, ἄμορφον, relinquere cogitur.

§. 11.

Sicuti verò à ſeminis virilis ἀποτυχίᾳ, *ſpe fruſtratâ*, mola dependere ſolet; ita *ſemen* (ovulum) *muliebre* peregrinô & morboſô imbutum charactere hùc anſam præbere videtur ſimiliter. Semen autem muliebre nuncupamus, non ut illorum ſententiam ſuſcipiamus defendendam, qui iſtud in pollutione nocturnâ excerni, vanâ perſuaſione ſibi imaginantur; horum ſiquidem opinionem accuratior iſtarum partium examinatio revellit. Id ſolùm notaſſe ſufficiat, quòd plures ſint autores, qui ex ſolô ſemine muliebri molam produci aſſerunt; inter quos eminet *Faber.* Quò etiam ſpectat, quod *Garmannus diſſert. de ovô humanô §. 38.* aſſerit: ſi carnoſioribus pelliculis, *inquiens*, ovula cingantur, nec ſeminis maſculi miſtura celebrari, aut ſecundùm Harveum contagium per quandam quaſi irradiationem iisdem communicari poterit. Putreſcunt igitur aut in teſtibus, aut in uterum delata in molas degenerant carnoſas, &c.

§. 12. San-

§. 12.

Sanguinem verò menſtruum quod attinet, ille per ſe ſufficiens eſſe poſſet ad hoc malum, ſi *Mercurialis* ſententiæ faveremus; illã tamen de molis ſangvineis non perfectis accomodari poſſe videtur. Hoc vero locô illum peccare dicimus, quando vel in copiâ nimiâ adeſt, vel quando humoribus excrementitiis ſcatet, feculentus, nimis craſſus, ad nutritionem fœtûs minimè idoneus, imprimis ſi uteri accedat indiſpoſitio, nativa debilitas à frigidô & humidô fota temperamentô, ac impuritas. Utrumque accuſat *Hipp. loc. cit.* cui conſentit *Ariſtot. lib. 4. de gener. animal.* quando quærit: *cur cæteris animalibus mola non generetur, niſi mu lieribus ſolùm.?* ſimulque reſpondet: *eas inter animalia affectionibus uteri eſſe obnoxias & menſtruis abundare.*

§. 13.

Cauſas *remotiores* conſtituunt omnia ea, quæ quocunque modo ad molæ generationem ſuum ἐπιβάλλον μέρος adderé valent. Dividuntur vulgò in res naturales, non naturales & præternaturales.

§. 14.

Ex *naturalibus* primum locum ſibi vendicat temperamentum *frigidum & humidum*, quod ob caloris defectum præ cæteris ſeroſos, crudos alioſque humores ineptos generat, qui uteri moleſtias afferre ejusque calorem ſupprimere valebunt, unde ob hanc intemperiem ἀποσβέννυται αὐτῆς ὁ γόνος, *extinguitur genitura*, effatô *Hipp. 5. aph. 62.* non aliter, quàm ſemina, paludoſis locis concredita à nimiâ humiditate ſuffocari utplurimùm videmus.

§. 15.

*Ætas media & ſubſiſtens* huic malo potiſſimùm eſt obnoxia *tùm* quòd ætate hâc degentes præ ſenioribus humidiorem; præ juvenculis autem frigidiorem corporis conſtitutionem habeant; *tùm* quòd excrementitiô polleat ſanguine, qui aliàs per menſtrualem evacuationem dimitti ſolet, à Veneris verò impetu alteratus vel turbatus latera uteri inquinare, iisdem adhærere, ſtamina ſibi formare & deniq; in molam abire poteſt. Neque excludenda

dendam hic eſſe *ætatem juvenilem*, practicorum monent obſervationes.

§. 16.

*Obeſitas* & *pinguedo* corporis *exuperans* hùc maximè quadrat; quatenus neceſſaria vaporum excrementitiorum tranſpiratio per cutis ſpiracula ab eâdem impeditur; undè maſſa ſanguinea vitioſam concipere qualitatem facillimè poterit, quæ ad ovaria aut uterum deducta generationi aliàs dicata organa de laudabili temperie dejicere, atque ſic turbata ad molæ conceptionem diſponere valens eſt.

§. 17.

Ex *non-naturalibus* cauſis eminet AER, qui, propter inevitabilem ad vitam noſtram neceſſitatem, περιχύσει καὶ εἰσπνοῇ corpora valdè exercet, variasque inducit metamorphoſes morboſas, juxta *aph. 11. & 12.* & *22, ſect. 3.* & ad molæ generationem diſponere aſſolet, præcipuè frigidus & humidus, pluvioſus, auſtrinus, qui etiam fœtui ipſi minùs favere dicitur ab *Hofmanno l. 2. inſt. cap. 3.* Siquidem frigiditate ſuâ poros cutis conſtringit, tranſpirationem impedit, humores auget, corporaque aliàs cacochymica aut pravis ſuccis referta, frigidiora, ſemenque magis infœcundum reddens, molæ conceptionem promovet. Partes enim ♀reæ ſanguinis ſupprimuntur, humores cumulantur, calor corporis infringitur, nervoſis uteri partibus torpor inducitur, conceptrix uteri depravatur, ut vera imprægnatio non ſequatur.

§. 18.

Nec minorem anſam præbet *cibus* & *potus* quantitate, qualitate utendique modô peccans. Frigidus & humidus inculpatur præcipuè, e. g. olera, leguminoſa, lacticinia, fructus horarii dulces; imò ſaccharata & mellita, quibus aliàs, neſcio quâ falsâ perſuaſione motæ mulierculæ, pro fœtus roboratione utuntur. Facilè autem hæc fermentare, turbasque in ventre excitare compertum eſt ex quotidianâ experientiâ, quâ docemur potiùs ad molæ generationem ſymbolum contuliſſe hæc ſuum quàm eandem declinâſſe. Similiter de *potu* conſtat, ab



ejus-

ejusdem copiâ ingeſtâ ventriculum gravari, turbarique ſimul reliqua viſcera in actionibus ſuis, laudabilem aliàs ſanguinem vitiari & genituram debilem & infrugiferam fieri; quapropter, ex mente *Platonis*, non oportet corpora ebrietate diffuſa operam dare liberis.

§. 19.

*Motum* & *quietem*, *ſomnum* & *vigilias* quod concernit, ſi mediocritatis terminos tranſcenderint, varias corpori inducere valent mutationes, ſimulque hic ſuum afferre conſenſum. Quibus etiam adnumerari debet *excretorum* & *retentorum* ratione menſtrualis fluxus aut nimia, aut pauca evacuatio, utraque ad hujus molæ productionem faciens. Neque excludi merentur *animi pathemata*, quæ hic ſuum addere quoque calculum poſſunt. Ex omnibus verò *imaginationis* vis ſatis robuſta eſt, quæ in fœtu jam conſtituendo aut formando errorem perpetrare ſæpè ſolet, cujus rei teſtimonia plurima notata leguntur apud Autores.

§. 20.

Neque excludendæ hic ſunt res *præternaturales*, e. g. morbi graviores prægreſſi & chronici, & in ſpecie abortus frequens, partus difficiles, cachexia, epilepſia, paralyſis & ſimiles, quibus corpus enervatum & calore ſuo orbatum ad veram imprægnationem inutile redditur.

§. 21.

*Differentiæ* molarum variæ occurrunt: 1. *ratione generis* & quidem (1.) *in ſubſtantiâ*, quâ *aliæ* obductæ & intertextæ viſuntur multis fibroſis ligamentis, quæ duræ, viſcidæ adeoque tenaces interdùm ſunt, ut aciem cultelli ſpernant, teſte *Petr. Saliô in annot. ad cap. 12. pract. Altimar.* *Aliæ* molliores, fibroſæ tamen, plurimisque vaſis ſanguifluis intertextæ; *Aliæ* velamentis membranoſis ſolùm veſtitæ & involutæ, in medio nullis ferè fibris ſtipatæ; interdùm, notante *Rod. à Caſtro lib. 3. de morb. mul. cap. 7.* ſubſtantiæ globoſæ, aquoſis bullis rotundis tumidæ. *Molæ pulmentariæ* mentionem facit ex Arculano *Joh. Schenck. lib. 4. obſ. 230. p. m. 681.* (2.) *In figurâ.* Mo-

larum

larum figura ad certam aliquam referri nunquàm poteſt; modò enim planè informis eſt, modò formam rudem exhibet, eamque mox oblongam, mox rotundam, mox rhomboideam, mox angularem, mox membri alicujus aut animalis figuram æmulantem. Sic modò citatus Autor vidit molam cum binis ſociis ab honeſtâ matronâ excretam, quæ ad ſimilitudinem membri virilis ferè formata. *Platerus* vidit eandem ſtellæ marinæ, aliam roſtro accipitris, ſimilem, *lib. 28. obſ. 62. Bartholinus* verò *cent. 4. hiſt. 84.* caput ovillum cum dentibus ex maxillâ prominentibus, cum piloſâ cute & oculis ovillis, repræſentantem. Plura qui vult exempla, adeat *Marcell. Donat. hiſt. med. mirab. lib. 4. cap. 25. Schenckii obſerv. medicinal. lib. 4. obſ. 214.* & ſeqq. *Sachſii ſchol. obſ. 1. decur. 1. ephem. Germ. ann. 1.* & alios. (3.) *In numero.* Nonnunquàm *unica* excernitur mola, nonnunquàm *duæ* aut *tres*; ſæpè etiam plures à ſe invicem diſcretæ excernuntur. Sic *duas* unô partu excretas ſe obſervâſſe ſcribit *Mercurial. lib. 1. de morb. mul. cap. 3. Tres* emiſſas unâ vice fuiſſe, ex Altimaro adduximus. *Sex* fruſta unô die rejecta notavit ὁ μακαρίτης *Rolfincius lib. 3. epit. cur. morb. part. cap. 35.* quorum primum libras tres pondere æquavit ſuô. *Novem* verò Nicolaus, citante *Schenckio l. c.* Fidem ferè ſuperare videtur *Bened. Sylvatici* enarratio *cent. 4. obſ. med. cap. 53.* de Comitiſſâ quadragenariâ, plures quàm CLIV. molas diverſarum figurarum unicô partu excludente. (4.) In *magnitudine*; à quâ non levis momenti differentia occurrit. Quædam enim æquant magnitudinem juglandis, quædam ovi, quædam capitis hominis, autore *Hildano cent. 2. obſ. 54.* Nonnullæ magnitudine ſuâ illud ſuperant, teſte *eod. l. c. obſ. 55.* ut ipſum fœtum involvere potuerint, qualia exempla referunt *Alex. Bened. lib. 25. de curand. morb. cap. 29. Kerckring. ſpicil. anatom. obſerv. 95. Garmannus diſſert. de gemellis & partu numeros. cap. 1. §. 5.* (5.) *Durationis tempore.* Excluditur alia citiùs, alia tardiùs, modò cum fœtu, modò ſine fœtu, modò ante, modò poſt partum. Exempla talia ſuggerunt *Hollerius, Marcellus Donatus, Hildanus, Schenck.* & alii. Quæ-

dam per unius aut alterius ſolummodò menſis decurſum exercent ſequiorem ſexum; quædam verò ad aliquot annos moleſtias trahunt ſuas; quædam ad ultimum vitæ tempus geruntur, qualia exempla iterùm proſtant apud jam cit. autores.

II. *Subjecti ratione* differentia deſumitur à *loco*, cui inhæret; unde alia partem uteri ſuperiorem occupat, alia inferiorem; alia fundum infeſtat, alia cervicis latera. Extraordinarium eſt, quando obſervata in tubis, licet rariſſimè, fuit mola.

III. *Ratione cauſarum* tot occurrunt, quot cauſæ ſunt numeratæ in præcedentibus, differentiæ.

§. 22.

*Signa* nunc ſequuntur duplicia: *diagnoſtica* & *prognoſtica*. *Illa* ſunt vel generalia, vel ſpecialia. *Generalia* ſunt illa, quæ cum veræ ac legitimæ imprægnationis indiciis coincidunt, ſuntq; menſium ſuppreſſio, appetitus imminutus aut depravatus, laſſitudo, nauſea, tumor mammarum & abdominis &c. *Specialia* verò ab *Hippocr. lib. 1. de morb. mul.* recenſentur (1.) *ventris velut prægnantis plenitudo*, (2.) *immobilitas*, (3.) *lactis in mammis ſororiantibus defectus.* Etſi enim abdomen æquè tumere incipit, ac in verâ ingravidatione; accidit tamen ut citiùs durior reddatur venter; neque motus, quem fœtus aliàs menſibus ſubſequentibus edere ſolet, perſentitur, ſed moles molæ immobilis, inſtar trunci, gravat abdomen. Neque lac genuinum aut verum ſeſe prodit in mammis, ſed ſolùm materia aquoſa, cruda viſitur. Accidit præterea, referente *Moſchione*, corporis macies, depravatus color, redundante nempe ſanguine menſtruô ad partes ſupernas. Nonnunquam ſequitur ſanguinis fuſio per uterum, unde mox dolores & cruciatus, animi deliquia, pulſus defectus aliaque ſymptomata pernitioſa, quæ rarò in verâ ingravidatione obſervantur. Præterea ab *hydrope uteri* facilè dignoſcitur, utpote ubi abdominis mollities, compreſſioni digiti cedens & fluctuationem ad tactum indicans obſervabilis eſt; in molâ autem immobilitas & durities.

§. 23.

§. 23.

*Prognoſtica* ſigna verſantur (1.) circa *ſalutem* & *mortem*. Omnis quidem mola etiamſi non ſemper ad mortem terminetur, ſatis tamen periculoſa exiſtit. Siquidem pondere ſuô continuò premit, diu in utero detenta, hujus facultatem conceptricem vellicat & turbat, ut poſtmodum in conſenſum tractis principalioribus viſceribus, eorundem κρᾶσιν invertere, & proſtratis corporis viribus, graviſſima & periculoſiſſima excitare audeat ſymptomata, affectamq; in præſens mortis periculum præcipitare, quod exempla apud autores abundè teſtatum faciunt, quibus conſtat, fœminas molas enixas poſt exantlatum laborem, viribus exhauſtis, exſpirâſſe. Recens tamen, mollior neq; magnitudine enormi gaudens, tantum non inducit periculum; quippe quòd natura, commodô adjuta medicamine, illam utplurimùm tertiô aut quartô exturbet menſe, imò ſponte ingratum hunc hoſpitem dimittat. (2.) Quoad *longitudinem*, periculoſa quoque eſt mola, ſiquidem firmas egit radices, tenaciusque uteri parietibus adhæret, cujus curatio ad plures menſes, imò plures annos protrahitur. Sæpè etiam incurabilis fit & ægram ad vitæ finem comitatur, cumque ipſa emoritur. (3.) Eventum, ejusque *modum* quod ſpectat, periculum inſigne imminet à molâ tùm matri, tùm fœtui. Quæ fœtum in partu præcedit, ſæpè extinguit fœtum; quæ ſequitur fœtum, tolerabilior. Quæ profuſionem ſanguinis ſibi habet conjunctam, ab illâ ſæpe matri periculum metuendum grave; minus, quando gravioribus non implicata ſymptomatibus.

§. 24.

Cognitis omnibus iis, quæ ad morbi eſſentiam, cauſas ſignaque pertinent, *curatio* ut citò, tutò ac jucundè peragatur, conſuetam medendi methodum attendamus, neceſſe erit, quæ tribus nititur indicationibus uſitatis: *Curatoria*, ipſius morbi ejusque cauſæ contentæ ſublationem imperante; *præſervatoriâ*, cauſas tam proximam, quàm remotas reſpiciente,

easque quovis modô corrigendas mandante; & *vitali*, quæ viribus tùm præſentibus, tùm futuris proſpicit, alimentis laudabilibus, & medicamentis roborantibus & analepticis. Satisfieri verò hiſce indicationibus poterit exactè ex tribus ſequentibus fontibus ordinariis.

§. 25.

Chirurgia primâ fronte exhibet Venæſectionem, heroicum planè remedium, & affectui noſtro eliminando maximè conveniens, inprimis ſi plethora adſit, & ſanguis intus unà redundet. Hæc enim molæ alimentum ſubtrahit, & quo minùs facultati expultrici reſiſtere queat, efficit. Commodè verò ſuadente *Sennerto l. c.* tunditur *vena talaris* vel *poplitis* unius vel utriusque pedis, unâ vel repetitis vicibus, & tantum ſanguinis emittitur, quantùm plethora indicat & vires admittunt. Hoc enim modo, juxta *Galenum*, menſes provocantur & uterus à vitiosâ humorum colluvie purgatur, ut parte demptâ maſſa reliqua circa molam hærens remediis convenientibus eò meliùs corrigatur & expurgetur. *Cucurbitulæ ſcarificatæ* venæſectionis vicem ſubeunt, inprimis in iis, quæ venæſectionem ferre minus queunt, & in quibus, miſſo jam ſanguine, vires non tam firmæ, vel venæ deliteſcunt, ut in pinguioribus, vel ubi ſanguis non æquè copiâ peccat. Par ratio quoque eſt hirudinum. *Cucurbitulæ ſiccæ* femori cum multa flamma admotæ & *frictiones* partium extremarum, inprimis crurum dolorificæ matutino & veſpertino tempore inſtitutæ, *Rolfincio l. c.* teſte, egregiam quoque navant operam. Quod ſi verò res eò tandem pervenerit, ut mola neque Chirurgicis jam dictis, neque pharmaceuticis præſidiis auſcultet, ipſa ἐγχείρησις ſeu artificioſa manualis operatio erit adhibenda, quam Autores ſæpè fructuoſam deprehenderunt. Operationis hujus modum deſcribunt *Hildanus cent. 2. obſerv. 52.* & *Paræus lib. 23. oper. chirurg. c. 35.* *aliique.*

§. 26.

Ex fonte *Pharmaceutico* non minorem auxiliorum copiam ſperamus; ſiquidem in eo pro diverſitate morborum, diverſa quo-

quoque reperimus remedia, tam interna, quàm externa. Ex internis primo loco occurrunt *purgantia*. Uti verò in omni morbô, teſte *Hippocrate*, alvum apertam eſſe, expedit; ita & hìc convenient illa pro humoribus crudis eliminandis. Cautè tamen adhibenda ſunt, nec temerariè propinanda. His præmitti debent *Lenientia*, benedictæ illæ ab Arabum interpretibus appellitatæ medicinæ, quæ primas vias à cruditatibus limoſis abſtergendo liberant facultatemque expultricem alvi ſtimulando aliis medicamentis aditum intimiorem patefaciunt. Convenient ſequentia:

℞ *ſalis artemiſ.*
*digeſt. Sylv.* ā gr. vij.
*ol. anis. gt.* j.
M. l. a. D. in chartâ S.
Digerierſalß.

℞ *el. propriet. purg.* ʒj.
*Tinct.* ♀*r.* ʒß.
D. in vitrô. S.
Laxirende tinctur, cum brodiô carnis ſumenda.

Si verò arrideat magis evacuare vitium ſenſim atque ſenſim per alvum, ſequens proficuum eſſe poterit infuſum.

℞ *rad. bryon. noſtr.* ʒij.
*fol. ſenn. Al. ſ. ſ.* ʒv.
*ſumm. cent. min.*
*fl. cheiri, calendul.* ā p. j.
*ſem. anis.* ʒj. *cortic. aurant.* ʒiß.
*croc.* ♂*t. aperient.* c. ♀. *parat.* ʒij.

*rhabarb. optim.* ʒiij.
*herb. meliſſ. artemiſſ.* ā Mj.
*calaminth.* ā p. ij.
*bacc. laur. ppt.* ʒß.
⊖ ♀ri ʒj.

Inciſ. contuſ. ſ. a. D. In nodulo. S. Species zum Kinder laxierwein. Infundantur duo canthari vini generoſioris odorati; quô de ſingulis diebus unus aut alter bibatur hauſtus, pro ratione circumſtantiarum emetiendus.

Eidem ſcopo inſerviunt pilulæ ex *aloe roſatâ, violatâ*, vel etiam c. *ſucco fumariæ* inſpiſſatâ; item ex *maſſ. pil.* ♀*rearum Schröderi, martiales* & ſimiles. Similiter potiunculæ ex *ſir. roſ. vel violar. ſolut. cichor. c. rhabarb. bizantin. de duabus radic.* vel ex *mann. calabrin. rec.* cum aquis *appropriatis, meliſſ. puleg. matricar. artemiſ. ſabin.* paratæ, ex uſu eſſe poſſunt.

§. 27.

§. 27.

*Fortiora* ſi viſa fuerint neceſſaria, commodiſſimè ex *gialapio*, *ſcammonio*, horumque *reſinis* & *magiſteriis*, cum extractis, *panchymag. Crollii* & *diacatholico*, vel in formâ pulverum, vel pilularum propinantur, vel cum conſervis ſpecificis boli formantur.

§. 28.

Inter alia hùc ſpectantia medicamenta non infimam merentur laudem *clyſteres* partim ex uterinis, partim ex emollientibus parati plantis, aliisque ſtimulantibus & reſolventibus, tàm ante, quàm poſt Venæ ſectionem adplicati, ut durities ſcybalorum educatur, flatulentiæ reſolvantur, æſtusque, quô hypochondria atque uterus ſæpè moleſtantur, temperetur. Talis eſſe poteſt ſequens:

℞ *rad. alth. lil. albor.* ã ℥j. *bryon. noſtr.* ℥ß.
*herb. meliſſ. artemiſ. chærefol.* ã Mß.
*flor. chamom. Rom.* Mj. *fl. cheir.* p. iij. *anthos* p. j.
*ſem. anis. aneth.* ã ʒj. Coq. in ſ. q. ▽ *commun.*
colatur. ℔j. add.
*elect. diacathol.* *de bacc. laur.* ã ℥ß.
*ol. chamom., anethin., rutac.* ã ℥ß.
Φ *anodyn.* ♁*iat.* ʒj. F. l. a. Clyſter, tepidè injiciendus.

§. 29.

*Vomitoria* quemadmodùm in partu ad fœtûs propulſionem interdùm ſummum & præſentaneum ſunt remedium; ita ad molam expellendam ſuam quoque præſtabunt operam, modò vires corporis reſpondeant, viſcerumq; principaliorum κρᾶσις conſentiat. Ex omnibus ♁*iata* hìc laudem merentur, e. g. ☿ *vitæ*, *roſa vitæ mineralis*, ♀*rus emeticus*, *oxyſacch. emeticum*; doſi exiguâ propinanda juxta methodum.

§. 30.

Diaphoreticis etiam hic ſua manent encomia, quatenùs maſſam ſanguineam mundificant, vitiumque à centro ad circum-

cumferentiam ducendo eliminant; unde generationem molæ impedire, fluxum verò menſtrualem promovere valent. Suntque *vel* fixa, ☿*ium diaphor.*, *bez.* ♂*tiale*, ♃*viale*, ☉*re*, ☽*re*, &c. *vel volatilia*, *ſpir. C.C. eboris*, *liq. C.C. ſuccin.* &c. *vel* ex his media, *mixtura ſimpl.*, ℞ *bez. acidæ*, &c. Doſis & utendi modus nota ſunt.

§. 31.

Seroſis ac bilioſis ſcoriis quando ſanguis ſcatet, *diuretica* ſimul proficua eſſe poſſunt, quòd easdem fundant, attenuent & per urinam ducant. Inter alia *ſpir.* ⊖ *rectificat. dulc.*, *ſpir.* ⦶ *dulc.* ⦶*li regeneratus*, & alia ex *baccis juniperi* & ✱*co* parata, *ſpir.* ✱*ci aniſat. caryophyll.* &c.

§. 32.

Præmiſſis hiſce univerſalibus præſidiis, *alterantia*, quæ ſimul *ſpecifica* audiunt, conſideranda veniunt, utpote quæ ipſam molam pellere & menſes movere valent. Talia ſunt omnia illa, quæ fœtum & ſecundinas aliàs expellere ſcribuntur, tam interna, quàm externa. Præcipuè laudantur *ſabina*, *borax veneta*, *trochiſc. de myrrhâ* à Foreſtô, *crocus*, *ſecundina humana* præparata, ejusque *ſpiritus*, *teſtes equorum ppti*, *ariſtolochia longa*, *artemiſia* & alia ex his compoſita: tùm pulveres, tùm eſſentiæ pro facilitando partu ab Autoribus deſcriptæ. Item: *hepar anguillæ c. felle* ſuo; Et omnia, quæ inciſoriâ ſuâ virtute viſcidos humores aggrediuntur & meatus uteri recludunt. *Spiritus* ⊖ ✱*c. vinoſus*, ☍ *ſabin.* & *cinamomi* exaltatus, optimam feret utilitatem ad gt. xv. xx. propinatus & iteratus c. vino odoratô. Vel: ℞. *borac. venet.* ʒj. *trochiſc. d. myrrh.* ʒß. *croc. orient.* ℈ß. *ol. cinam. ſabin.* ♃*t.* ā. gt. ij. F. pulvis pro 4. doſibus. Pertinent hùc quoque compoſita: *pulvis ad part. diffic. Auguſt.* & aliorum medicorum ſpecifica.

§. 33.

Si verò mola his non cedere vult remediis, confugiendum indefeſſô tramite ad *ſternutatoria*, quæ naribus inflata commovent totum corpus, imò ad uterum penetrant, molamque è ſede ſuâ ejiciunt, præcipuè ſi *Coi* monitum obſervetur *5. aph. 35.* Commodiſſimum hoc eſſe poterit: ℞. *rad. helleb. alb.*, *pip. long. cubebar.*

*cardamom.* ã. ℈ß. *euphorb.* gr. iij. *fol. majoran. ppt. flor. lil. convall.* ã ʒß. *ol. citr.* gt. ij. F. l. a. pulvis ſubtilis, pro ſternutatione, repetendus.

§. 34.

Exteriùs quoque *balnea*, inſeſſus & *fomentationes* ex emollientibus, paregoricis & uterinis parari poterunt & cum fructu applicari. Recipi poſſunt *rad. alth. bryon. noſtr. ariſtol. long.* ã.℥j. *herbb. 5. emollient.* ã. Mij. *chamom. c. tot.* Miij. *puleg. matricar. meliſſ. artemiſ. origan.* ☿*ial.* ã. Mj. *ſem. lin. fœn. græc. contuſ.* ã. ℥iij. *bacc. laur.* ℥j. F. ſpecies pro balneô. A *Foreſto* maximè laudantur *anethum* & *ruta*, *lib. 28. obſ. 61.* qui etiam juxta *Aetium lib. 16. cap. 82. de molâ*, *rutæ & anethi decoctum* in vinô ruffô odoratô factum & propinatum valdoperè commendat. Similiter ex ſuprà recenſitis herbis *ſacculi* & *cataplaſmata* ex *alth. malv. fœn. græc. linô* &c. parantur, coqvuntur & expreſſi tumenti abdomini imponuntur cum emolumentô. Neque ſuâ carent laude abdominis *inunctiones* cum *ol. lil. alb., anethin. chamæmelin., cheirin., ungt. dialth., laurin.* &c. factæ & repetitæ per vices. Svadentur etiam *peſſi* emollientes ex *œſypo c. butyro*, *pinguedine anſerina*, *medulla cervina*, & *oleis lilior. alb. irinô, chamom.*; quibus alii *galbanum* addunt, *caſtoreum* & *ceram*. His quoque adnumerari poſſunt *ſuffitus* per ſellam perforatam excepti ex *ſabina, anetho, cumino, aſa fœt., ſcor. reg.* ♂*tial. c. vinô* vel *urina* cocti.

§. 35.

Præter jam recenſita debent quoque ordinari *confortantia*, quæ tàm ſpiritibus vitalibus, quàm animalibus opem ferre poterunt promtiſſimam, eaque vel interna, vel externa. *Illa* ſunt ▽ *cinamomi, fl. aurantior., Embryon., ſalv. lil. convall. meliſſ.* &c. cum ſpiritibus analepticis, cordialibus aut cephalicis exaltatæ. *Hæc* balſama ex *°° citri, aurant., cinamomi, roſar., anth. angelicæ, ſuccini*, aliisque, modò carpis manuum, modò temporibus, ipſis naribus, & ipſi ſcrobiculo cordis unà cum epithematibus applicanda, quando lipothymia, ſyncope aut alia gravia vel ſexcenta

centa ſymptomata infeſtant molæperarum corpora. Spectant & hùc *pennæ perdicum* aut *anſerum* accenſæ, *caſtoreum* in petiâ ligat., *aſ.fœt.*, *ol.C.C.fœtid.* & ipſius ♀*ri*, *fuliginis* &c.

§. 36.

Supervenientia ſymptomata, e.g. hæmorrhagia uteri, dolores uterini & lumborum, tandem auxilium expoſcunt. Succurrendum eisdem erit *corall. rubr. ſuccin ppt. lap.* ♋. *bez.* ♂*tial.* ♁*io* ♂*tial.cachect.* &c. quæ exaltari poſſunt *cinnabarinis* & maritari cum *anodyn.Rolfinciano*. *Martialia* ritè præparata eundem obtinebunt ſcopum, ut & travmatica interna, aliaque è ſuis loculis petenda.

§. 37.

Denique *Diætæ* leges obſervandæ ſunt, partim in ipsâ curatione molæ, partim pro ulteriori cautelâ, eâdemque arcendâ. Triplicis ordinis illæ ſunt: *Vitalis* aerem ſuadet purum, temperatum, calidum magis quàm humidum; evitandum autem humidum, frigidum, borealem, craſſum, nebuloſum, paludoſum. *Naturalis* ordinat cibum εὔχυμον καὶ εὔπεπτον, aromatibus & radicibus aperientibus conditum, qui cruditatibus non dat anſam, ſed benè digeri concoquique facilè poteſt. Potus cerevifia ſit probè defecata, lupulata. Vinum quoque convenit modicè ſumtum, quod medicatum fieri poteſt abſinth. meliſſ. zedoar. cinamomo, galang. cortic. citr. aurant. &c. *Animalis* motum quidem corporis & ambulationem crebriorem ſvadet, ſed moderatum, quò ſpiritus excitentur, vitaque florida magis & vegeta ſervetur, ſanguisque liberior fluat. Somnus & vigiliæ mediocritatis non excedant limites; & *animi pathemata*, eaque graviora, ira, timor, mœror, triſtitia, melancholia, fugienda, utpote quibus molæ generatio augeri poteſt. Potiùs omnia ea, quæ eandem impedire poſſunt, aut ejusdem expulſionem promovere, obſervanda. Excretorum verò & retentorum illa habenda eſt ratio, ut alvus reſpondeat quotidiè ex voto, & fluxus menſtrualis, ob molam retentus, quò citiùs, eò meliùs promoveatur. Quod ſi obtinuerimus, optatum conſecuti tunc ſumus

*F I N E M.*

*CUncta labore DII vendunt. Hinc præmia nulla*
*ignavis dantur. MAASI, Tu præmia dignè*
*accipis. Et libris ſi perges invigilare,*
*omnia ſucceſſu cedent Tibi cæpta ſecundo,*
*& quoque conſilio promtus, dexterque medendo*
*depelles morbos diros. Tibi fauſta precamur.*

Hæc gratulab. ſed properante calamo adpoſ.

*Rud. Wilhelm.* Krauß/
*Phil. & Med. D. P. P.*

Si

SI patitur morbum bis fœmina, duplice curâ
indiget, ut redeat corporis ille decor.
Non animal mirum eſt animali ferre laborem,
aſt utrique grave eſt ferre decenter opem.
Tu ſtudio ſatagis vegeto laudem hancce mereri,
non hæc eſt medico poſſe placere minor.

*Gratulante & ſincero affectu ſcrib.*

Georg. Wolffg. Wedelius, D.

*MAgnæ laudis erit Tibi ſcripto*
*tradere,* MAASI
*Docte, molam, quoniam non*
*ſine mole mola eſt.*
*Non Tibi doctrinæ eſt rudis indige-*
*ſtaque moles, (molâ.*
*Curatâ hinc capies præmia ſumma*
Sic ex animo vovet
*Præſes.*

---

QUi res abſtruſas tectasque re-
fert in apricum,
Laudibus hunc ſummis con-
decorare decet.
Eſſe molam multis cinctam denſis-
que tenebris,
Phœbææ ſobolis plurima ſcripta
volunt.
Tu verò Siſyphi volvens, ampliſſi-
me *Maaſi*,
Saxum, doctrinæ lumina fundis ei.

Hinc ad ſupremum culmen te glo-
ria tollit, (Tibi.
Addens Doctoris nomina clara
Det Deus, ut, quot habent niveos
candentia rura
Floccos, tot fructus hic novus e-
dat honos.
Adjuvet alma Trias, preſſis ſolatia
præſtes, (Trias.
Ut morbos frangas, adjuvet alma

*Gratulabundus ſcribebat*

Joh. Conrad. Fuchs/ D.

---

*NOn ſemper ſequitur laus omnia facta, ſed illa*
*Demum, quæ Doctis eſſe probata ſolent.*
*Tale Tuum dubio procul eſt: hinc laudo, Tibique*
*Gratulor, ex altis omnia fauſta precans.*

Præclariſſimo Dn. Doctorando pauca hæc gratu-
labundus adponere voluit, debuit

*Joh. Chriſtoph. à* Körbitz/ *Nob. Miſn.*

---

ES iſt ein Edler Sinn / der ſich gen
Himmel ſchwinget
Und ſucht den Sternen-Lauff / wo
Ihn die Tugend krönt.

Nichts

Nichts iſt Ihm hinderlich an dem / dahin er dringet/
Wenn Er die Weißheit hat / darnach Er ſich geſehnt.

* * *

Wohl Ihm / Gwehrter Freund / Er hat nunmehr erlanget /
Was Seinen Geiſt vergnügt und Ihn recht glücklich macht /
Der Lorber iſt bereit/daran die Tugend hanget/
Wohl Ihm / Ihm iſt gewährt / wornach Er längſt getracht.

Mit dieſem Wenigen wolten ihre gratulation gegen dem Herrn Doctorand ablegen/deſſen
Tiſchgenoſſen.

---

DIß iſt der rechte Weg den Gipfel zu erſteigen/
Wo graue Ewigkeit aus güldnen Zimmern ſieht/
Wo ſich der Donner ſcheut für Daphnens Lorber-Zweigen/
Und wo kein liechter Blitz nach ihren Blättern zieht/
Dein Tritt/ mein ander Ich/ hat minſtens hier gefehlet/
Drum iſt Dir auch das Thor der Ehren aufgethan/
Da die gelehrte Welt viel lange Jahre zehlet/
Die bey der Folge-Zeit mit nichten ſterben kan.
Itzt trägt die Arbeit Frucht. Ich wünſche Heyl und Leben/
Der Höchſte fördre Dich und ſchütze Deinen Fuß!
Dort ſoll dein Lob und Ruhm in hoher Zierde ſchweben/
Wo Früh das Sonnen Liecht aus ſeinen Angeln muß

Alſo Glückwünſchte aus Brüderlicher Affection
Gabriel Maaß/ Phil. Stud.